
Vzdělávací program

specializačního vzdělávání v oboru

VŠEOBECNÁ SESTRA -

OŠETŘOVATELSKÁ PÉČE V PSYCHIATRII

REFORMA PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
Strategie reformy psychiatrické péče

Mgr. Tomáš Petr, Ph.D
VFN Praha

Materiál pracovní skupiny Vzdělávání psychiatrických sester

1	Cíl specializačního vzdělávání	3
2	Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání	3
3	Učební plán	4
3.1	Učební osnova základního modulu	5
3.1.1	Schopnosti a dovednosti po absolvování základního modulu	8
3.2	Učební osnovy odborných modulů – povinné	8
3.2.1	Učební osnova odborného modulu 1	8
3.2.2	Učební osnova odborného modulu 2	12
3.2.3	Učební osnova odborného modulu 3	14
3.2.4	Učební osnova odborného modulu 4	25
3.3	Schopnosti a dovednosti po absolvování odborných modulů	27
4	Hodnocení výsledků vzdělávání v průběhu specializačního vzdělávání	28
5	Profil absolventa	29
5.1	Charakteristika výstupních vědomostí, dovedností a postojů, tj. profesních kompetencí, pro které absolvent/ka specializačního vzdělávání získal/a způsobilost	29
6	Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť	30
6.1	Akreditovaná zařízení a pracoviště	30
7	Tabulka modulů	32
8	Seznam doporučených zdrojů (povinné a doporučené)	34

1 Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání v oboru **Ošetrovatelská péče v psychiatrii** je získání specializované způsobilosti s označením odbornosti Sestra pro péči v psychiatrii osvojením si potřebných teoretických znalostí, praktických dovedností, návyků týmové spolupráce i schopnosti samostatného rozhodování pro činnosti stanovené platnou legislativou.

2 Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání

Podmínkou pro zařazení do specializačního vzdělávání v oboru Ošetrovatelská péče v psychiatrii je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecné sestry dle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotních povoláních), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 96/2004 Sb.).

Účastník vzdělávání musí před přihlášením se k atestační zkoušce splnit požadavky stanovené vzdělávacím programem a prokázat dobu výkonu povolání v příslušném oboru specializačního vzdělávání stanovenou § 56 odst. 6 zákona č. 96/2004 Sb.

Část specializačního vzdělávání lze absolvovat distanční formou studia, např. metodou e-learningu.

Optimální doba specializačního vzdělávání je 18 – 24 měsíců, kterou lze prodloužit nebo zkrátit při zachování kvality vzdělávání a počtu hodin vzdělávacího programu.

Vzdělávací program obsahuje celkem 600 hodin teoretického vzdělávání a praktické výuky. Praktická výuka tvoří alespoň 50 % celkového počtu hodin, včetně odborné praxe na pracovištích akreditovaného zdravotnického zařízení v rozsahu stanoveném tímto vzdělávacím programem. Vyučovací hodina teoretické výuky trvá 45 minut, vyučovací hodina odborné praxe trvá 60 minut.¹

Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil. Akreditovaná pracoviště disponují náležitým personálním, věcným a přístrojovým vybavením.

Vzdělávací program zahrnuje modul základní a moduly odborné se stanoveným počtem hodin, přičemž ukončení každého modulu je realizováno hodnocením úrovně dosažených výsledků vzdělávání.

Nedílnou součástí vzdělávacího programu je vedení Logbooku o průběhu specializačního vzdělávání a záznamu o provedených výkonech v rámci celé odborné praxe na zvoleném nebo určeném pracovišti a pracovišti akreditovaného zařízení pro praktickou část vzdělávacího programu. Počet výkonů uvedených v kapitole 3.2. *Učební osnovy odborných modulů – povinné, seznam výkonů* je stanoven jako minimální, aby účastník specializačního vzdělávání zvládl danou problematiku nejen po teoretické, ale i po stránce praktické.

Podmínkou pro získání specializované způsobilosti v oboru Ošetrovatelská péče v psychiatrii je:

- získání odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání,

¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- ❑ zařazení do oboru specializačního vzdělávání,
- ❑ prokázání výkonu povolání v příslušném oboru specializačního vzdělávání minimálně 1 rok z období 6 let v rozsahu minimálně poloviny stanovené týdenní pracovní doby nebo minimálně 2 let z období posledních 6 let v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby do data přihlášení se k atestační zkoušce,
- ❑ absolvování teoretické výuky,
- ❑ absolvování povinné odborné praxe v rozsahu stanoveném vzdělávacím programem,
- ❑ úspěšné složení atestační zkoušky.

3 Učební plán

Specializační vzdělávání v oboru:						
Všeobecná sestra - Ošetrovatelská péče v psychiatrii						
Kód	Typ	Název	Rozsah			
			Teorie (počet hodin)	Praxe (počet hodin)		
				PC	Z/U	AZ
ZM	P	Role specialisty/ky v poskytování zdravotních služeb	40			
OM 1	P	Úvod do ošetrovatelské péče v psychiatrii	80	20		
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném			20	
OM 2	P	Psychosociální dovednosti	40	10		
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném			40	
OM 3	P	Specializovaná ošetrovatelská péče v psychiatrii	100	40		
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném			40	
	P	Odborná praxe na akreditovaném pracovišti				80
OM 4	P	Komunitní péče	40	10		
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném			40	
			300	80	140	80
Celkem			600			

Vysvětlivky: ZM – základní modul, OM – odborný modul, PC – praktická cvičení, Z/U – zvoleném/určeném, AZ – akreditované zařízení, P - povinný

3.1 Učební osnova základního modulu

Základní modul - ZM	Role specialisty/ky v poskytování zdravotních služeb	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin teoretické výuky	
Počet kreditů	20	
Cíl	Vybavit účastníky studia znalostmi a dovednostmi z vybrané problematiky veřejného zdraví, řízení lidských zdrojů, ekonomiky a financování poskytovatelů zdravotních služeb, krizového managementu, řízení kvality a bezpečí, výzkumu, psychologických aspektů, prevence dopadů negativních faktorů fyzické a psychické zátěže a role školitele/ky.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Vybraná problematika veřejného zdraví	Podpora zdraví a zdravotní politika. Národní strategie zdraví. Vymezení problematiky veřejného zdraví, determinanty zdraví a jejich aktuální situace v ČR, aktuální zdravotní politika v evropském kontextu.	3
	Radiační ochrana – ionizující záření, jeho základní druhy a vlastnosti, nepříznivé účinky ionizujícího záření, radiační zátěž obyvatel, způsoby ochrany před ionizujícím zářením, zásady pro pobyt v prostorách se zdroji ionizujícího záření, legislativa v oblasti radiační ochrany, odpovědnosti při využívání zdrojů ionizujícího záření.	2
	Problematika závislostí – přehled návykových látek a jejich vlastnosti, zdravotní a právní aspekty související se zneužíváním návykových látek.	3
Lidské zdroje	Lidské zdroje, způsobilost k výkonu práce ve zdravotnictví, řízení lidských zdrojů, celoživotní vzdělávání, profesní etika.	1
Ekonomika a financování poskytovatelů zdravotních služeb	Ekonomika poskytovatele zdravotních služeb - obecná teorie systémů, ekonomika zdravotnictví, funkce státu. Zdravotní pojišťovny, funkce pojišťoven a úhradové mechanismy. Ekonomika poskytovatele zdravotních služeb, náklady, výnosy a hospodářský výsledek poskytovatele zdravotních služeb, kalkulace a	2

	rozpočty ve zdravotnictví, účetnictví a daňová evidence, mzdy a odměňování. Financování zdravotnictví. DRG a jiné systémy úhrad.	
Krizový management ve zdravotnictví	Mimořádné události a katastrofy. Krizová připravenost. Hromadný výskyt postižených. Evakuace nemocnic. Ochrana obyvatelstva.	3
Řízení kvality a bezpečí ve zdravotnictví	Systém řízení dokumentace, implementace ustanovení obecně platných právních předpisů a standardů kvality. Metody měření a hodnocení kvality – indikátory, audity. Příprava standardů specializovaných postupů. Využití dat o kvalitě. Certifikace, akreditace. Vyhodnocení rizik pochybení a návrh preventivních a nápravných opatření. Nežádoucí události ve zdravotnictví, NSHU. Resortní bezpečnostní cíle.	5
Psychologické aspekty práce specialisty/ky, komunikační dovednosti specialisty/ky	Psychosociální dovednosti specialisty/ky. Komunikace v týmu. Podpůrné techniky v komunikaci s nespolupracujícím, problémovým pacientem, s agresivním pacientem, komunikace se znevýhodněnými pacienty (mentální nebo psychické poškození, autismus, handicap fyzický či smyslový, dlouhodobě nezaměstnaní, bezdomovci, apod.), komunikace s pacienty z jiných etnických skupin žijících na území ČR s ohledem na jejich zdravotní, sociální, náboženské, kulturní a společenské odlišnosti. Problematika týraných a zneužívaných osob (dětí, žen, mužů). Domácí násilí. Etický přístup k pacientům a jejich blízkým s ohledem na věk a charakter onemocnění. Identifikace faktorů ovlivňujících kvalitu života pacientů.	10
Prevence negativních dopadů psychické a fyzické zátěže související s výkonem zdravotnického povolání	Efektivní zvládnání nadměrné psychické zátěže a prevence syndromu vyhoření. Prevence rizik nadměrné fyzické zátěže. Podpůrné techniky ke zvládnání pracovní zátěže, interpersonální agrese, budování vztahů v zátěžových situacích, psychosociální hygiena zdravotnického pracovníka. Role PEER podpory. Zvyšování kvality komunikačních dovedností, prevence	5

	závislostí, vliv stresu na naše tělo, péče o duševní zdraví v povolání s vysokou úrovní stresu, upevnění profesionálních kompetencí, podpora ve složitých pracovních situacích, reflexe vlastní práce, poznání vlastního stylu práce a možných slabých míst, supervize.	
Metodologie výzkumu ve zdravotnictví	Charakteristika, specifika a význam výzkumu. Techniky výzkumu, výzkumný proces a jeho fáze, etapy výzkumné práce. Volba a způsob vyhledávání vhodných témat. Etika výzkumu. Prezentace výsledků, aplikace poznatků do praxe.	3
Role školitele/ky ve vzdělávání dospělých	Zásady vzdělávání dospělých, zvláštnosti ve vzdělávání dospělých, cíle, formy a metody výuky, role školitele/ky v celoživotním vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků.	2
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba	1
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude připraven/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientovat se na podporu a udržování zdraví, prevenci, rehabilitaci, včetně ohledu na životní prostředí při poskytování zdravotních služeb, • vyjmenovat rizika ionizujícího záření, jeho účinky na živý organismus, • popsat systém radiační ochrany, zásady pro uplatňování požadavků radiační ochrany a praktické metody ochrany, • vyjmenovat zdravotní a právní aspekty související se zneužíváním návykových látek, • rozpoznat své postoje, přístupy, způsob komunikace při personální práci, při efektivním hospodaření a při zjišťování potřeb a přání pacientů a jejich rodin, • koordinovat práci členů týmu, • rozeznat a posoudit neetické chování spolupracovníků, • popsat nutnost vlastního odborného růstu a rozvoje, • objasnit význam a diference úhradových mechanismů, • uplatňovat postupy krizového managementu a podílet se na přechodu činnosti zdravotnického zařízení ze standardních podmínek do činností za podmínek nestandardních, • vysvětlit význam neustálé potřeby zvyšování kvality práce a spolupráce, • identifikovat existující rizika, vyhodnotit závažnost identifikovaných rizik, koordinovat činnost specifických týmů při řešení rizik, kontrolovat efektivnost nápravných opatření a řešit včas ty, které nedosahují očekávaných výsledků a odstraňovat potenciální rizika dříve, než způsobí škody, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • dodržovat zásady prevence pochybení ve zdravotnické praxi, • uplatňovat vhodný přístup při komunikaci s problémovým pacientem a se znevýhodněným pacientem, • uplatňovat vhodné zásady komunikace s osobami týranými, zneužívanými, • zvládat multikulturní odlišnosti v ošetřování pacientů na vlastním pracovišti v rámci své specializace, • identifikovat faktory ovlivňující kvalitu života pacientů, • uplatňovat etický přístup k pacientům a jejich blízkým, • používat podpůrné techniky ke zvládnutí fyzické i psychické zátěže v povolání, • postupovat dle moderních a vědecky ověřených metod, podílet se na výzkumných šetřeních a projektech, • odborně vést méně zkušené pracovníky svého oboru, personál způsobilý k výkonu povolání pod odborným dohledem nebo pod přímým vedením a účastníky studia specializačního vzdělávání oboru v roli školitele, • dodržovat zásady ve vzdělávání dospělých, respektovat význam, zvláštnosti, cíle a role školitele/ky.
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.)

3.1.1 Schopnosti a dovednosti po absolvování základního modulu

Absolvent/ka základního modulu je připraven/a:

- podílet se na kontinuálním zvyšování kvality a bezpečnosti péče,
- připravovat standardy specializovaných postupů v rozsahu své způsobilosti,
- hodnotit kvalitu poskytované péče, vyhodnocovat rizika pochybení,
- koordinovat práci členů týmu v oblasti své specializace,
- identifikovat faktory ovlivňující kvalitu života pacienta a jeho blízkých,
- provádět výzkum v rozsahu své specializované způsobilosti, zejména identifikovat oblasti výzkumné činnosti, realizovat výzkumnou činnost a vytvářet podmínky pro aplikaci výsledků výzkumů do klinické praxe na vlastním pracovišti i v rámci oboru,
- vést specializační vzdělávání v oboru své specializace.

3.2 Učební osnovy odborných modulů – povinné

3.2.1 Učební osnova odborného modulu 1

Odborný modul – OM 1	Úvod do ošetrovatelské péče v psychiatrii
Typ modulu	Povinný
Rozsah modulu	10 dnů, tj. 80 hodin teoretické výuky 2,5 dne, tj. 20 hodin praktických cvičení 2,5 dne, tj. 20 hodin odborné praxe na vybraném nebo zvoleném pracovišti

Cíl OM 1	Připravit všeobecnou sestru na poskytování ošetrovatelské péče pacientům s duševním onemocněním.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Koncepce psychiatrické péče, organizace psychiatrické péče v ČR, role psychiatrické sestry v systému služeb	Úvod do problematiky duševního zdraví. Zakotvení významu péče o duševní zdraví v mezinárodních dokumentech. Aktuální koncepce péče o duševní zdraví v ČR (např. Strategie reformy psychiatrické péče, Akční plán pro duševní zdraví apod.).	2
	Organizace psychiatrické péče v ČR, struktura a financování služeb. Prolínání zdravotní a sociální péče. Silné a slabé stránky stávajícího systému. Pohyb pacienta v systému služeb. Svépomocná sdružení v psychiatrii. Role uživatelů v systému služeb. Koncept peer pracovníků/pečovatelů a jejich přínos.	4
	Odbornost psychiatrické sestry. Historie, odborná příprava. Modely péče např. Hildegardy Peplau. Role psychiatrické sestry v systému služeb. Výkony hrazené systémem veřejného zdravotního pojištění.	6
Právní problematika v psychiatrii	Právní otázky v psychiatrickém ošetrovatelství. Legislativa vztahující se k psychiatrické péči a k profesi psychiatrické sestry. Mezinárodní úmluvy - Úmluva o právech zdravotně postižených osob, Úmluva o biomedicíně. Nástroje na hodnocení dodržování práv pacientů (WHO Quality right toolkit). Informovaný souhlas, omezování svéprávnosti, zásahy do osobní svobody, profesionální přístup, špatné zacházení v psychiatrické péči, specifika vedení zdravotnické dokumentace v psychiatrické péči.	8
Etika v psychiatrii	Etické otázky v psychiatrickém ošetrovatelství. Základní etické principy a jejich aplikace v péči o duševní zdraví. Stigma.	7
	Praktická cvičení/Skupinová práce: Etické problémy. Na základě zkušeností z praxe definujte etické problémy při poskytování péče a společně hledejte vhodné způsoby jejich řešení.	2

Přístupy k duševně nemocným pacientům	Základní principy přístupu k duševně nemocným (např. metodika CARE). Význam vztahu v péči o duševně nemocné. Principy individuálního plánování. Multidisciplinární spolupráce. Specifické dovednosti psychiatrické sestry v rámci multidisciplinárního týmu.	16
	Přístup k nespolupracujícím pacientům. Osvojení deeskalačních technik. Zásady používání omezovacích opatření.	4
	Praktická cvičení/Hraní rolí: Procvičení využití deeskalačních technik.	4
	Praktická cvičení/Nácvik: Nácvik bezpečných postupů v případě nutnosti použití omezovacích opatření.	4
Psychopatologie	Úvod do psychopatologie. Terminologie.	8
	Praktická cvičení/Hraní rolí: Popis psychického stavu pacienta za využití naučených pojmů. Procvičení významu jednotlivých pojmů.	2
Komplexní hodnocení psychického stavu	Hodnocení celkového stavu pacienta, získávání komplexní ošetrovatelské/rehabilitační anamnézy, zhodnocení psychického stavu, pozorování, využívání hodnotících škál (např. Global Assessment of Functioning - GAF, Health of the Nations Outcome Scales - HONOS, riziko suicidálního jednání, úroveň adherence aj.), spolupráce v rámci multidisciplinárního týmu, popis zjištěného psychického stavu.	8
	Praktická cvičení/Práce ve dvojicích: Procvičení používání jednotlivých hodnotících škál, interpretace výsledků.	4
Léčebné metody v psychiatrii	Léčebné metody v psychiatrii – biologická léčba, psychoterapie, resocializace. Úvod do psychofarmakoterapie, hlavní druhy psychofarmak, hodnocení účinku léčivých přípravků, rozpoznání nežádoucích reakcí po aplikaci psychofarmak. Rizika při podávání psychofarmak, specifika podávání léků.	8
	Praktická cvičení/Skupinová práce: Diskuse nad příčinami nízké adherence pacientů s užíváním léčiv, hledání způsobů, jak adherenci pozitivně ovlivnit.	2
Management rizik při poskytování psychiatrické	Management a prevence rizik při poskytování psychiatrické péče. Vytváření bezpečného prostředí, způsoby observace.	2

péče	Praktická cvičení/Skupinová práce: Předávání dosavadních zkušeností a postupů z jednotlivých pracovišť zvyšujících bezpečnost pro zdravotníky i pacienty.	2
Duševní hygiena zdravotnického pracovníka v psychiatrii	Motivace k práci na psychiatrii. Očekávání, úskalí a limity. Vlastní hodnoty a postoje a jejich vliv na práci s psychicky nemocnými. Potřeby zdravotnických pracovníků. Supervize.	6
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	1
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude připraven/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyjmenovat základní koncepční dokumenty vztahující se k problematice duševního zdraví na národní i mezinárodní úrovni, • orientovat se ve struktuře psychiatrické péče (ambulantní, lůžkové, komunitní), ve struktuře návazných sociálních služeb pro pacienty s duševní poruchou, • objasnit kompetence a činnosti psychiatrické sestry a její roli v rámci multidisciplinárního týmu, • definovat výkony, jejichž nositelkou je psychiatrická sestra a orientovat se ve způsobu jejich financování, • orientovat se v právní problematice související s poskytováním ošetrovatelské péče v psychiatrii, • koordinovat práci členů multidisciplinárního týmu a spolupráci mezi zdravotnickými zařízeními různého typu, terénními službami a sociálními službami, • sledovat a vyhodnotit chování a jednání pacientů, • používat efektivně deeskalační techniky a přístupy při poskytování ošetrovatelské péče nespolupracujícím, neklidným pacientům, • rozpoznat a popsat základní symptomy duševních poruch, • vyhodnotit celkový zdravotní stav pacientů s duševní poruchou včetně zhodnocení potenciálních rizik (pádu, agrese, TS), využívat standardizované hodnotící škály, • znát základní rozdělení a působení psychofarmak, • vytvářet bezpečné prostředí při poskytování zdravotních služeb, používat zásady bezpečného přístupu, • pochopit význam supervize a psychické podpory v rámci multidisciplinárního týmu, dokázat rozpoznat své vlastní postoje a hodnoty a jejich vliv na práci s pacienty s duševní poruchou. 	
ODBORNÁ PRAXE		
Odborný modul OM 1	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	2,5 dne, tj. 20 hodin	
Seznam výkonů		Minimální počet výkonů

Popis etického problému při poskytování péče a návrh vhodného způsobu jeho řešení	2
Využití deeskalačních technik u pacienta	2
Popis psychického stavu pacienta, včetně potenciálních rizik	2
Hodnocení stavu pacienta s využitím hodnotících škál	2
Zjistit příčiny nízké adherence u pacienta s užíváním léčiv, včetně návrhu způsobu pozitivního ovlivnění adherence	2
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 1.

3.2.2 Učební osnova odborného modulu 2

Odborný modul – OM 2	Psychosociální dovednosti	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin teoretické výuky, 1, 5 dne tj. 10 hodin praktických cvičení 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném (doporučená jsou pracoviště se strukturovaným psychoterapeutickým programem např. psychoterapeutická odd., denní stacionáře, centra krizové intervence apod.)	
Cíl OM 2	Připravit všeobecnou sestru na profesionální, empatický a podpůrný přístup k lidem s duševním onemocněním	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Psychologie zdraví	Psychologie zdraví. Dynamika duševní nemoci. Moc a pomoc v rámci vztahu. Vztah k pacientovi, kontrola/podpora. Náhled – motivace k náhledu. Podpora duševního zdraví, prevence.	3
Komunikace	Nedirektivní přístup. Vedení rozhovoru – podpůrný, anamnestický, edukační. Náročné situace v komunikaci. Použití asertivních metod. Stereotypy a omyly v komunikaci.	10
	Praktická cvičení/Nácvik: Procvičování vedení nedirektivního rozhovoru	2
Terapeutický vztah, skupinová dynamika	Terapeutický vztah a jeho význam v procesu úzdravy. Vedení skupiny, skupinová dynamika.	8

Úvod do psychoterapie	Teoretická a praktická oblast psychoterapie. Základní psychoterapeutické směry. Formy a metody psychoterapie. Role terapeut a koterapeut. Systém vzdělávání v psychoterapii pro sestry. Krizová intervence. Speciální část: Manželské poradenství. Párová psychoterapie. Psychoterapie v dětském věku. Práce s rodinným systémem. Relaxační techniky (AT, Jacobson apod.).	10
	Praktická cvičení/Nácvik: Seznámení se s různými druhy relaxace, nácvik ve skupině.	3
	Praktická cvičení/Nácvik: Nácvik vedení skupiny, reflexe.	3
	Praktická cvičení/Skupinová práce: Definice problému a následná realizace Bálintovské skupiny včetně reflexe celého procesu.	2
Profesní rozvoj a psychohygienu	Práce se zátěží, seberozvoj a prevence vyhoření. Sebereflexe, práce s přenosem a protipřenosem. Supervize, intervize.	8
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	1
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude připraven/a: <ul style="list-style-type: none"> • popsat psychosociální aspekty duševních onemocnění, • rozumět dynamice duševní nemoci, • vést různé formy rozhovoru (nedirektivní, podpůrný, anamnestický, edukační), • využít adekvátní asertivní techniky v přístupu k nemocným, • chápat principy krizové intervence a umět je použít v praxi, • vést samostatně komunitu, • rozpoznat nevhodné vzorce chování a neúčinné strategie a umět je verbalizovat a zrcadlit, • používat podpůrné psychoterapeutické přístupy a techniky včetně individuálních podpůrných psychoterapeutických rozhovorů, • provádět nácvik relaxačních technik, • vysvětlit principy supervize a zvládnout zformulovat supervizní téma, • reflektovat rizika syndromu vyhoření a využívat preventivní opatření. 	
ODBORNÁ PRAXE		
Odborný modul – OM 2	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném (doporučená	

	jsou pracoviště se strukturovaným psychoterapeutickým programem (např. psychoterapeutická odd., denní stacionáře, centra krizové intervence apod.)
Typ modulu	povinný
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů
Účast na komunitě	2
Samostatné vedení komunity	1
Náslech edukace pacienta a rodinných příslušníků	2
Edukace pacienta na zvolené téma	1
Účast na psychoterapeutické skupině	5
Účast na různých formách psychoterapie dle možnosti pracoviště (arteterapie, muzikoterapie apod.)	5
Vedení relaxace (autogenní trénink, Jacobsonova relaxace)	2
Vedení podpůrného rozhovoru s pacientem	2
Účast na supervizi (např. Bálintovská skupina, kazuistická supervize)	2
Vedení motivačního rozhovoru s pacientem	2
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 2.

3.2.3 Učební osnova odborného modulu 3

Odborný modul – OM 3	Specializovaná ošetrovatelská péče v psychiatrii	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	12,5 dne, tj. 100 hodin teoretické výuky 5 dnů, tj. 40 hodin praktických cvičení 10 dnů, tj. 80 hodin odborné praxe v akreditovaném zařízení (5 dnů - následná psychiatrická péče + 5 dnů - akutní psychiatrická péče) 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném (doporučené je pracoviště se zaměřením na gerontopsychiatrickou péči, pedopsychiatrickou péči, nebo léčbu závislostí)	
Cíl OM 3	Připravit všeobecnou sestru pro poskytování specializované ošetrovatelské péče pacientům s duševním onemocněním	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin

	<p>Přístup k pacientům s psychotickými projevy (F 20 – F 29): Schizofrenie, poruchy schizotypální a poruchy s bludy. Klinický obraz, diagnostika a diferenciální diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Časné varovné příznaky. Somatická komorbidita, mortalita. Léčebné a terapeutické možnosti.</p>	5
<p>Přístup k pacientům s psychotickými projevy</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče. Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování vhodných ošetrovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých).</p> <p>Rozpoznání pozitivních i negativních psychotických projevů a reakce na ně, práce s odporem a nedostatkem náhledu na onemocnění, s paranoidními projevy a hostilitou. Podpůrná psychoterapie, aktivizace, resocializace. Práce s včasnými varovnými příznaky, krizový plán. Zorientování se v aktuální životní situaci pacienta, propojování s komunitní péčí, práce s rodinou, plánování propuštění. Specifika při podávání léčiv, práce s adherencí, depotní léčiva. Pozitivní a negativní účinky antipsychotické léčby. Péče o somatický stav. Vliv onemocnění na kvalitu spánku. Edukace pacienta a jeho blízkých. Systém služeb pro pacienty s psychotickým onemocněním (zdravotní, sociální, svépomocné skupiny ...).</p>	14
	<p>Praktická cvičení: Rozpoznávání časných varovných příznaků, tvorba krizového plánu.</p> <p>Praktická cvičení/Hraní rolí: Procvičování komunikace s člověkem s poruchami myšlení a vnímání.</p> <p>Praktická cvičení/Hraní rolí: Psychoedukace pacienta a jeho blízkých.</p>	6
<p>Přístup k pacientům s poruchami nálady</p>	<p>Přístup k pacientům s poruchami nálady (F 30 – F 39): Afektivní poruchy. Klinický obraz, diagnostika a diferenciální diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Léčebné a terapeutické možnosti. Thymoprofylaxe.</p>	4
	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče u pacienta</p>	10

	<p>s depresivními projevy.</p> <p>Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování vhodných ošetrovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých).</p> <p>Podpůrná psychoterapie, behaviorální strategie, aktivizace, coping strategie, práce s krizí, podpora zdravého životního stylu. Riziko sebevražedného jednání, vyhodnocování rizika, ošetrovatelské intervence, způsoby observace, zajištění bezpečného prostředí. Používání hodnotících škál. Specifika při podávání léčiv. Pozitivní a negativní účinky antidepressivní léčby. Péče o somatický stav. Vliv onemocnění na kvalitu spánku. Nefarmakologické přístupy v léčbě deprese. Edukace pacienta a jeho blízkých. Kvalita života s depresí. Dopad onemocnění na pacienta a jeho okolí.</p>	
	<p>Praktická cvičení/Nácvik: Používání hodnotících škál na zjištění rizika sebevražedného chování.</p>	2
	<p>Praktická cvičení/Hraní rolí: Rozhovor s depresivním pacientem, přehled nevhodných intervencí.</p>	2
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Analýza vybrané nežádoucí události (pokus o sebevraždu na oddělení), diskuze nad návrhy opatření, zpracování přehledu organizačních a technických opatření zajišťujících bezpečné prostředí na akutním oddělení.</p>	2

	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče u pacienta s manickými projevy.</p> <p>Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování vhodných ošetrovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých).</p> <p>Dodržování hranic, provázení, zaměření se na sanaci následků chování v atace.</p> <p>Specifika při podávání léčiv. Pozitivní a negativní účinky léčby. Péče o somatický stav. Vliv onemocnění na kvalitu spánku. Dlouhodobá thymoprofylaxe. Edukace pacienta a jeho blízkých. Podpora sebemonitoringu, zajištění podpory okolí a rodiny, rozpoznávání varovných příznaků onemocnění, krizový plán, podpora zdravého životního stylu.</p>	6
	<p>Praktická cvičení/Hraní rolí: Vedení edukačního rozhovoru zaměřeného na dlouhodobou thymoprofylaxi.</p>	2
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Diskuse o možnostech sebemonitoringu v průběhu poruch nálady.</p>	1
	<p>Praktická cvičení/Hraní rolí: Vedení rozhovoru s pacientem s manickými projevy, definice zásad přístupu.</p>	1
<p>Přístup k pacientům zažívajícím strach a úzkost</p>	<p>Přístup k pacientům zažívajícím strach a úzkost (F40 – F48). Neurotické poruchy, stresové a somatoformní poruchy. Klinický obraz. Popis jednotlivých dg. jednotek. Diagnostika a diferenciální diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Léčebné a terapeutické možnosti.</p>	3
	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče.</p> <p>Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování vhodných ošetrovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých).</p> <p>Psychické, somatické a sociální projevy úzkosti a strachu. Specifika přístupu k pacientům s OCD. Specifické komunikační dovednosti, podpůrná</p>	10

	<p>psychoterapie. Využívání hodnotících škál. Nefarmakologické přístupy ke snížení úzkosti. Nácvik zvládnání úzkostných stavů a symptomů OCD. Podpůrné provázení, empatie, techniky zrcadlení. Kognitivně behaviorální (KBT) techniky, relaxační a dechové techniky. Poruchy spánku.</p> <p>Trauma jako existující původce poruchy. Druhy traumat (podle vyvolávající příčiny, průběhu, závažnosti). Vývoj PTSD od okamžiku traumatizace po úplné nebo částečné uzdravení. Specifika závažných traumat z pohledu intervence sestry (násilí způsobené jinou osobou, domácí násilí, sexuální trauma, živelné katastrofy). Traumatologická péče v ČR. Systém pomoci obětem traumatizace. Psychosomatika. Edukace pacienta a jeho blízkých.</p>	
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Sdílení vlastních zkušeností s problematikou úzkosti, co v nás může vyvolat úzkost, co nám pomáhá ji zvládnout, co ji naopak zhoršuje, zaměření na doprovodné somatické projevy, možnosti a techniky zvládnání úzkosti.</p>	2
	<p>Praktická cvičení/Hraní rolí: Vedení podpůrného rozhovoru s úzkostným pacientem.</p>	2
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Zpracování přehledu krizových služeb ve vybraných regionech, diskuze nad možnostmi a limity jednotlivých typů služeb.</p>	2
Přístup k pacientům s organickým onemocněním	<p>Přístup k pacientům s organickým onemocněním (F 0.0 – F 0.9). Organické duševní poruchy včetně symptomatických. Klinický obraz. Příčiny organických poruch. Popis jednotlivých dg. jednotek. Diagnostika a diferenciální diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Léčebné a terapeutické možnosti. Příčiny a průběh deliria. Výskyt duševních onemocnění u lidí starších 65 let.</p>	2
	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče.</p> <p>Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování vhodných ošetrovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých).</p>	4

	<p>Hodnocení míry poškození kognitivních funkcí za využití hodnotících škál. Ošetrovatelská péče o pacienty se závažnými poruchami chování a o pacienty v deliriu. Rizika spojená s úbytkem kognitivních funkcí, hodnocení bezpečnosti prostředí a jeho úprava v lůžkové a domácí péči. Terapeutické přístupy, aktivizace kognitivních funkcí, trénink paměti, procvičování běžných denních činností, reminiscenční terapie, pohybová a taneční terapie, aromaterapie, sociální interakce, muzikoterapie. Řešení specifických potíží souvisejících s úbytkem kognitivních funkcí – poruchy spánkového rytmu, udržení soběstačnosti, práce s úzkostí, systém krizové pomoci pro osoby s demencí. Edukace pacienta a jeho blízkých, podpora pečujících. Systém zdravotních a sociálních služeb pro lidi s organickými poruchami, respitní péče.</p>	
	<p>Praktická cvičení: Orientační hodnocení kognitivních funkcí, procvičování použití screeningových škál.</p>	2
	<p>Praktická cvičení: Procvičování metod na podporu kognitivních funkcí.</p>	2
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Vytvoření návrhu na úpravy domácího prostředí u člověka s kognitivním deficitem.</p>	1
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Zpracování přehledu služeb pro osoby s demencí a jejich blízké ve vybraných regionech.</p>	1
Přístup k pacientům se závislostí	<p>Přístup k pacientům se závislostí (F 10 – F 19). Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek. Klinický obraz. Modely vzniku závislosti. Popis jednotlivých dg. jednotek. Diagnostika a diferenciální diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Komorbidita. Relaps a jeho prevence. Duální diagnózy. Léčebné a terapeutické možnosti.</p>	3
	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče. Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování</p>	4

	vhodných ošetřovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých). Projevy chování a jednání při zneužívání psychoaktivních látek. Hodnocení míry abstinenčních příznaků, prevence rizik, hodnocení závislosti. Role sestry v rámci multidisciplinárního týmu v různých typech adiktologických služeb (detoxikační jednotka, režimová léčba, ambulantní léčba). Edukace pacientů a jejich blízkých. Práce s motivací. Spolupráce s rodinou. Systém adiktologických služeb v ČR, silné a slabé stránky.	
	Praktická cvičení/Nácvik: Provádění krátké intervence.	1
	Praktická cvičení/Nácvik: Používání škál pro orientační posouzení míry závislosti.	1
	Praktická cvičení/Hraní rolí: Vedení motivačního rozhovoru s pacientem se závislostí.	2
Specifika práce v oblasti dětské a dorostové psychiatrie	Úvod do problematiky dětské a dorostové psychiatrie. (Poruchy psychického vývoje F 80 – F 89, Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a v dospívání F 90 – F 98). Přehled duševních nemocí v dětském a adolescentním věku, diagnostika, léčba, prognóza. Organizace a koncepce pedopsychiatrické péče v ČR, síť služeb a jejich provázanost. Právní problematika při poskytování péče v dětské a dorostové psychiatrii. Práva duševně nemocných dětských a adolescentních pacientů.	4
	Specializovaná ošetřovatelská péče. Specifika přístupu a komunikace, zhodnocení aktuálního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení silných stránek i potenciálních rizik, plánování vhodných ošetřovatelských intervencí (krátkodobých i dlouhodobých). Specifika rozhovoru s dítětem, adolescentem a rodinou. Přístup k nezletilým pacientům hospitalizovaným v rámci oddělení pro dospělé. Projevy duševních poruch, atypické obrazy duševních poruch u dětí a adolescentů v kontextu znalostí symptomatologie a psychopatologie duševních poruch u dospělých pacientů. Specifika	4

	podávání léčiv u dětí a adolescentů, vyhodnocení jejich účinků. Zajištění povinného vzdělávání u dětského a adolescentního pacienta s duševní poruchou.	
	Praktická cvičení/Hraní rolí: Vedení edukačně-podpůrného rozhovoru s rodinou.	1
	Praktická cvičení/Skupinová práce: Diskuze, hledání hlavních rozdílů v komunikaci s dospělým a dětským/adolescentním pacientem.	1
Přístup k pacientům s poruchou osobnosti	Poruchy osobnosti a chování u dospělých (F 60 – F 69). Klinický obraz. Popis jednotlivých dg. jednotek. Diagnostika a diferenciální diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Etiologie poruch osobnosti. Temperament a charakter. Léčba poruch osobnosti. Diagnostika a léčba specifických poruch osobnosti.	3
	Specializovaná ošetrovatelská péče: Specifický přístup sester k pacientům s poruchami osobnosti. Zásady komunikace s vybranými typy poruch osobnosti (např. emočně-nestabilní, hraniční, asociální, vyhýbavá ...), rizikové chování (sebepoškozování, manipulace, verbální agrese ...). Zátěž personálu při práci s pacienty s poruchami osobnosti.	3
	Praktická cvičení/Hraní rolí: Procvičování asertivních komunikačních technik (reakce na manipulaci, asertivní kritika, technika otevřených dveří).	2
Přístup k pacientům s vrozenými poruchami intelektu	Přístup k pacientům s vrozenými poruchami intelektu (F 70 – F 79): Mentální retardace. Klinický obraz. Klasifikace poruch intelektu. Diagnostika. Výskyt, průběh, prognóza. Léčebné a terapeutické možnosti. Výskyt duševních onemocnění u lidí s vrozenými poruchami intelektu.	3

	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče: Specifická péče a přístup k pacientům s mentální retardací, zásady komunikace, hodnotící testy. Sexuální problematika. Specifika v přístupu k pacientům s poruchami chování. Možnosti prevence problematického chování, specifika deeskalace, zklidnění, tvorba deeskalačních plánů.</p> <p>Edukace, podpora rodičů a blízkých. Sociální a právní aspekty péče. Systém sociálních služeb pro osoby s mentální retardací, respitní péče. Aktivizace, udržení soběstačnosti, procvičování běžných denních činností.</p>	3
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Společná příprava individuální/skupinové aktivity pro osoby s mentální retardací.</p>	1
	<p>Praktická cvičení/Nácvik: Ukázky a procvičování alternativních způsobů komunikace (znakování, karty ...).</p>	1
Problematika sexuálních poruch a sexuality	<p>Sexuální poruchy (F 52, F 64, F 65), které nejsou způsobeny organickou poruchou nebo nemocí, poruchy pohlavní identity, poruchy sexuální preference. Úvod do problematiky sexuologie v psychiatrii. Sexuální dysfunkce. Sexuální poruchy u psychiatrických pacientů. Poruchy sexuální preference – parafilie (delikventní a nedelikventní). Etiologie poruch dle jednotlivých skupin poruch. Biologické a psychoterapeutické metody ovlivnění poruch. Etické aspekty.</p>	3
	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče: Sexualita jako jedna ze základních potřeb nemocných. Individuální přístup, respekt k odlišnostem. Podpora adekvátního sexuálního chování (preference vhodných forem sexuálního uspokojení zvláště u nemocných s defektem osobnosti, s deviacemi). Role sestry v systému péče o pacienty v rámci ochranné léčby. Podpora náhledu a zodpovědnosti k léčbě, znalost rizik u jednotlivých typů poruch. Spolupráce při režimové léčbě, edukace, plnění plánů léčby.</p>	3
Poruchy příjmu potravy	<p>Klasifikace poruch příjmu potravy (F 50), klinické projevy. Etiologie. Spouštěče. Prognóza, principy léčby a následky poruch příjmu potravy. Léčebné a terapeutické možnosti. Komorbidita. Terapeutický režim.</p>	3

	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče. Specifický přístup k pacientům s poruchou příjmu potravy. Základní podmínky léčby (motivace, spolupráce). Motivační intervence sestry. Jídelní režim a stolování. Zásady komunikace a rizikové chování (manipulace). Edukace, práce s rodinou a blízkými osobami. Specifická aktivizace pacientů s poruchami příjmu potravy, režimová opatření, systém důsledné kontroly, relaxace.</p>	4
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Sestavení vhodného denního jídelníčku ve spolupráci s nutričním terapeutem včetně přísad.</p>	1
	<p>Praktická cvičení/Skupinová práce: Vedení motivačního rozhovoru, příprava aktivity pro skupinu pacientů s poruchou příjmu potravy.</p>	1
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	2
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude připraven/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přizpůsobit komunikaci a přístup k pacientům s ohledem na jejich aktuální psychický stav, • edukovat efektivně a srozumitelně pacienta a jeho blízké, • identifikovat hlavní ošetrovatelské problémy a naplánovat vhodné intervence, • rozpoznat a podporovat silné stránky pacienta, • vysvětlit specifika přístupu k jednotlivým skupinám pacientů s duševním onemocněním, • vyhodnotit riziko sebevražedného chování, • znát specifika podávání léčiv na psychiatrii, rozpoznat žádoucí a nežádoucí účinky léčiv, • rozpoznat známky úzkosti a využít nefarmakologické přístupy k jejímu snížení, • rozpoznat poruchy spánku a využít nefarmakologické přístupy k pozitivnímu ovlivnění spánku. 	
ODBORNÁ PRAXE V AKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ		
Odborný modul – OM 3	Odborná praxe na pracovišti následné psychiatrické péče	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin	
Seznam výkonů		Minimální počet výkonů
Posouzení funkčních schopností pacienta		2
Tvorba plánu aktivizace pro pacienta		2
Účast na poradě multidisciplinárního týmu		2

Vyšetření základních psychických funkcí u pacienta s duševní poruchou (vědomí, vnímání, emoce, orientace, nálada, spánek) s možností využití hodnotících škál	2
Zhodnocení somatického stavu pacienta, identifikace rizik a návrh opatření	1
ODBORNÁ PRAXE V AKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ	
Odborný modul – OM 3	Odborná praxe na pracovišti akutní psychiatrické péče
Typ modulu	povinný
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů
Rozhovor s pacientem zaměřený na identifikaci časných varovných příznaků	2
Vytvoření krizového plánu při propuštění klienta do domácího prostředí	1
Vyhodnocení rizik na psychiatrickém oddělení	2
Účast na poradě multidisciplinárního týmu	2
Vyšetření základních psychických funkcí u pacienta s duševní poruchou (vědomí, vnímání, emoce, orientace, nálada, spánek) s možností využití hodnotících škál	2
Příprava pacienta, asistence a sledování při elektrokonvulzivní terapii	1
Edukace pacienta s vybranou duševní poruchou při propuštění	1
Vedení podpůrného rozhovoru s pacientem s psychotickými příznaky	2
ODBORNÁ PRAXE	
Odborný modul – OM 3	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném (doporučené je pracoviště se zaměřením na gerontopsychiatrickou péči, pedopsychiatrickou péči, nebo léčbu závislostí)
Typ modulu	povinný
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů
Anamnestický rozhovor a stanovení priorit péče.	2
Účast na poradě multidisciplinárního týmu.	2
Zhodnocení psychického stavu pacienta a jeho popis.	2
Nastavení aktivizačního plánu pro konkrétního pacienta	2
Vedení edukačního rozhovoru s pacientem či jeho blízkými.	2
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 3.

3.2.4 Učební osnova odborného modulu 4

Odborný modul – OM 4	Komunitní péče	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin teoretické výuky 1,5 dne, tj. 10 hodin praktických cvičení 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe v zařízení poskytující komunitní péči v psychiatrii	
Cíl OM 4	Připravit všeobecnou sestru pro poskytování specializované ošetrovatelské péče pacientům s duševním onemocněním v jeho domácím prostředí.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Komunitní péče	Vymezení pojmu komunita, komunitní péče. Filozofie zotavení. Principy práce v komunitě a s komunitou, síťování služeb. Výhody a limity komunitní péče. Specifika práce psychiatrické sestry v komunitních službách.	8
Case management	Definice pojmu. Základní modely case managementu. Asertivní komunitní léčba.	3
Týmová a multidisciplinární spolupráce	Tým vs. skupina, dynamika týmu. Charakteristiky multidisciplinárního týmu. Složení multidisciplinárního týmu a specifika rolí v týmu. Zacházení s informacemi.	8
	Praktická cvičení/Skupinová práce: Absolvování testu týmové spolupráce (např. Belbinův dotazník).	2
Psychiatrická rehabilitace	Principy, hodnoty a proces psychiatrické rehabilitace. Metody psychosociální rehabilitace. Mapování potřeb. Hodnotící nástroje. Tvorba, realizace a vyhodnocení rehabilitačního plánu. Krizová intervence v terénu, protikrizový plán. Podpora spolupráce v léčbě, psychoedukace. Péče o somatické zdraví a zdravý životní styl.	10
	Praktická cvičení/Nácvik: Procvičení používání hodnotících nástrojů.	2
	Praktická cvičení/Skupinová práce: Tvorba rehabilitačního/protikrizového plánu.	3

Práce s rodinou	Vztah mezi duševním onemocněním a rodinným systémem. Děti rodičů s duševním onemocněním. Edukace, zapojení rodiny do psychiatrické rehabilitace. Inovativní metody práce s rodinou např. otevřený dialog. Sebepečce a svépomocné skupiny pro rodinné příslušníky a blízké osoby.	8
Služby v komunitě pro klienty s duševním onemocněním	Přehled dostupných služeb: krizová centra, linky důvěry, poradenská centra, terénní týmy, centra duševního zdraví, domácí péče, pečovatelská služba, podpora samostatného bydlení, psychiatrické ambulance, ambulance s rozšířenou péčí, denní stacionáře, pracovní rehabilitační programy a podpora zaměstnávání, psychiatrická oddělení a psychiatrické nemocnice, pobytové služby (terapeutická komunita, chráněné bydlení, domov se zvláštním režimem), centra denních aktivit, svépomocné skupiny a kluby.	2
	Praktická cvičení/Hraní rolí: Výjezd týmu do domácího prostředí klienta – modelová situace.	3
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	1
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude připraven/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zhodnotit psychický a fyzický stav klienta v domácím prostředí, • vyjmenovat zásady komunikace s klientem, navázat a rozvíjet terapeutický vztah, • pracovat se silnými stránkami klienta a rozvíjet jeho dovednosti, orientovat se na přítomnost, • zkoordinovat a nabídnout klientovi služby dostupné v komunitě, • pracovat v multidisciplinárním týmu, rozumět důležitosti sdílení informací o klientovi v rámci týmu, • získat relevantní informace pro plánování péče, • vypracovat individuální a protikrizový plán, • vybrat a použít metody psychiatrické rehabilitace s ohledem na potřeby klienta, • připravit a vést edukační setkání s klientem a/nebo jeho blízkými osobami, • pracovat s hodnotícími nástroji, • chápat význam spolupráce s blízkými osobami klienta i s dalšími službami v komunitě, • orientovat se v systému zdravotních a sociálních služeb v oblasti péče o duševní zdraví. 	
ODBORNÁ PRAXE		
Odborný modul – OM 4	Odborná praxe na pracovišti vybraném nebo zvoleném (pracoviště	

poskytující komunitní péči)	
Typ modulu	povinný
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů
Účast na poradě multidisciplinárního týmu	3
Účast na schůzce s klientem v prostředí lůžkového zařízení	2
Účast na schůzce s klientem ve vlastním sociálním prostředí	5
Účast na koordinační schůzce (klient a pracovníci dalších služeb)	1
Účast na schůzce vedené specializovaným pracovníkem (IPS, ergoterapeut, adiktolog)	1
Referování o klientovi (informace ze schůzky) na poradě týmu	3
Zpracování zápisu ze schůzky s klientem	3
Zhodnocení psychického a somatického stavu klienta včetně zpracování zápisu	5
Použití vybraného hodnotícího nástroje a vyhodnocení závěrů	2
Edukace klienta v oblasti spolupráce v léčbě	2
Seznámení se s tvorbou plánu psychosociální rehabilitace se zaměřením na silné stránky klienta a jeho životní a osobní domény	2
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 4.

3.3 Schopnosti a dovednosti po absolvování odborných modulů

Absolvent/ka odborných modulů je připraven/a:

- provádět specializovanou ošetrovatelskou péči u pacientů s různými duševními onemocněními s ohledem na věkovou kategorii,
- přizpůsobit komunikaci a přístup k pacientům s duševním onemocněním,
- provádět edukaci pacienta a jeho blízkých,
- zhodnotit psychický a fyzický stav klienta,
- efektivně komunikovat s pacientem, navázat a rozvíjet terapeutický vztah,
- koordinovat péči o pacienta s duševním onemocněním,
- pracovat v multidisciplinárním týmu, rozumět důležitosti sdílení informací o pacientovi v rámci týmu,
- vypracovávat individuální plán péče a krizový plán,
- popsat a zdokumentovat stav pacientů s ohledem na symptomatiku duševních onemocnění,
- provádět přípravu a asistenci při vyšetřovacích a léčebných metodách v psychiatrii,
- zohlednit psychosociální aspekty onemocnění, snižovat stigmatizaci nemocných i jejich okolí,
- orientovat se v systému péče o duševně nemocné,

- ❑ postupovat v souladu s etickými a profesními principy, orientovat se v právních, etických a legislativních otázkách,
- ❑ vést terapeutické programy v rámci své kompetence, případně spolupracovat s odborníky v rámci terapeutických programů,
- ❑ podávat léčivé přípravky pacientům s duševní poruchou, včetně vyhodnocení jejich účinků,
- ❑ sledovat a vyhodnotit chování a jednání pacientů z hlediska včasného záchytu nastupující krize,
- ❑ používat podpůrné psychoterapeutické přístupy a odborné techniky včetně individuálních psychoterapeutických rozhovorů u pacientů s duševní poruchou,
- ❑ provádět poradenskou činnost v oblasti prevence poruch duševního zdraví a v oblasti resocializace u pacientů,
- ❑ poskytovat komunitní ošetrovatelskou péči v psychiatrii,
- ❑ poskytovat první pomoc v rámci podpůrné krizové intervence v psychiatrii,
- ❑ používat odborné techniky pro zvládnání nespolupracujícího, neklidného a agresivního pacienta.

4 Hodnocení výsledků vzdělávání v průběhu specializačního vzdělávání

Akreditované zařízení přidělí každému účastníkovi specializačního vzdělávání školitele, který je zaměstnancem akreditovaného zařízení. Školitel pro teoretickou výuku vypracovává studijní plán a plán plnění praktických výkonů, které má účastník vzdělávání v průběhu přípravy absolvovat a průběžně prověřuje znalosti (vědomosti a dovednosti). Školitel pro praktickou část hodnotí zvládnutí výkonů stanovených vzdělávacím programem. Odborná praxe na odborných pracovištích probíhá pod vedením přiděleného školitele, který je zaměstnancem daného pracoviště a má specializovanou způsobilost v oboru. Školitel odborné praxe potvrzuje splnění výkonů.

a) Průběžné hodnocení školitelem:

- školitel pravidelně a průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka specializačního vzdělávání. Do Logbooku zapisuje ukončení každého modulu.

b) Předpoklad pro vykonání atestační zkoušky:

- absolvování teoretické a praktické výuky, včetně splnění požadované odborné praxe v akreditovaném zařízení potvrzené v Logbooku a splnění výkonů obsažených ve vzdělávacím programu potvrzené přiděleným školitelem,
- prokázání výkonu povolání v příslušném oboru specializačního vzdělávání minimálně 1 rok z období posledních 6 let v rozsahu minimálně poloviny stanovené týdenní pracovní doby nebo minimálně 2 let z období posledních 6 let v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby do data přihlášení se k atestační zkoušce.

c) Vlastní atestační zkouška probíhá dle platné legislativy.

5 Profil absolventa

Absolvent/ka specializačního vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v psychiatrii bude připraven/a provádět, zajišťovat a koordinovat základní, specializovanou a vysoce specializovanou ošetřovatelskou péči v oboru Ošetřovatelská péče v psychiatrii. Je oprávněn/a na základě vlastního posouzení a rozhodnutí, v souladu s platnou legislativou zabezpečovat ošetřovatelskou péči v psychiatrii v rozsahu své specializované způsobilosti stanovené činnostmi, ke kterým je připraven/a na základě tohoto vzdělávacího programu a platné legislativy.

5.1 Charakteristika výstupních vědomostí, dovedností a postojů, tj. profesních kompetencí, pro které absolvent/ka specializačního vzdělávání získal/a způsobilost

Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru Ošetřovatelská péče v psychiatrii je připravena:

- poskytovat specializovanou a vysoce specializovanou ošetřovatelskou péči pacientům s jednotlivými duševními poruchami,
- přizpůsobit komunikaci a přístup k pacientům s duševním onemocněním,
- provádět edukaci pacienta a jeho blízkých,
- podávat léčivé přípravky pacientům s duševní poruchou, včetně vyhodnocení jejich účinků,
- poskytovat první pomoc v rámci podpůrné krizové intervence u pacientů s duševní poruchou,
- používat techniky pro zvládnání nespolutracujícího, neklidného a agresivního pacienta a používat odborné techniky a přístupy při aplikaci omezovacích prostředků u pacienta s duševní poruchou,
- sledovat a vyhodnocovat chování a jednání pacientů s duševní poruchou z hlediska včasného záchytu nastupující krize,
- používat podpůrné psychoterapeutické přístupy a odborné techniky včetně individuálních podpůrných psychoterapeutických rozhovorů u pacientů s duševní poruchou,
- provádět poradenskou činnost v oblasti prevence poruch duševního zdraví a v oblasti resocializace u pacientů s duševní poruchou,
- poskytovat komunitní a terénní ošetřovatelskou péči v psychiatrii,
- koordinovat činnosti mezi zařízeními různého typu (lůžková, komunitní, terénní...),
- podílet se a vést teoretickou i praktickou výuku účastníků specializačního vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v psychiatrii,
- orientovat se v systému zdravotních a sociálních služeb v oblasti péče o duševní zdraví,
- koordinovat práci členů multidisciplinárního týmu ve prospěch klienta,
- plánovat a zajišťovat specializovanou i vysoce specializovanou ošetřovatelskou péči u pacientů s duševním onemocněním,
- provádět edukaci pacienta a jeho blízkých,
- provádět odbornou poradenskou činnost v oblasti duševního zdraví,
- podílet se na kontinuálním zvyšování kvality ošetřovatelské péče a zajištění bezpečného prostředí v souvislosti s poskytováním ošetřovatelské péče u pacientů s duševní poruchou,
- provádět základní vyšetření psychických funkcí u nemocného s duševní poruchou, včetně hodnocení rizik,
- vyhodnocovat somatická rizika u nemocných (výživa, fyzický stav, soběstačnost atd.),
- vést podpůrný terapeutický rozhovor a využívat vybrané typy terapeutických technik.

6 Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť

Vzdělávací instituce, zdravotnická zařízení a pracoviště zajišťující výuku účastníků specializačního vzdělávání musí být akreditována dle ustanovení § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tato zařízení musí účastníkovi zajistit absolvování specializačního vzdělávání dle příslušného vzdělávacího programu. Minimální kritéria akreditovaných zařízení jsou dána splněním odborných, provozních, věcných, technických a personálních předpokladů.

6.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště

Personální požadavky	<p>Obecné požadavky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Školitelem se rozumí zaměstnanec akreditovaného zařízení ve smyslu zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který organizuje a řídí teoretickou nebo praktickou část specializačního vzdělávání. • Školitelem odborné praxe může být nelékařský zdravotnický pracovník se specializovanou způsobilostí v oboru specializace Ošetřovatelská péče v psychiatrii, Ošetřovatelská péče o duševní zdraví, Ošetřovatelská péče v dětské a dorostové psychiatrii. • Školitelem odborné praxe může být i lékař s atestací v příslušném oboru. • Lektorem pro teoretickou část se rozumí zdravotnický nebo jiný odborný pracovník, který se podílí na výuce v teoretické části specializačního vzdělávání. • Lektorem může být nelékařský zdravotnický pracovník se specializovanou způsobilostí v oboru specializace Ošetřovatelská péče v psychiatrii, Ošetřovatelská péče o duševní zdraví, Ošetřovatelská péče v dětské a dorostové psychiatrii, který doloží v posledních 6 letech praxi z oblasti péče o duševní zdraví trvající alespoň 3 roky s min. výší úvazku 0,2. • Lektorem může být lékař s atestací v příslušném oboru, klinický psycholog, klinický farmaceut, adiktolog, nutriční terapeut, ergoterapeut, zdravotně sociální pracovník. • Lektorem může být i další odborný pracovník s jinou kvalifikací, která odpovídá zaměření vzdělávacího programu (předměty jako je ekonomika a financování, sociální a právní problematika, krizový management, atd.). <p>Speciální požadavky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lektor i školitel modulu Komunitní péče musí splnit kromě obecných požadavků také požadavek min. 3leté praxe v oblasti poskytování komunitních služeb (tzn. služeb poskytovaných převážně v přirozeném prostředí pacientů např. CDZ, mobilní multidisciplinární týmy) ve výši min. 0,5 úvazku. • Lektor i školitel modulu Psychosociální dovednosti musí splnit kromě obecných požadavků také požadavek min. 3leté praxe na pracovišti, kde je převažující metodou léčby psychoterapie (pracoviště se strukturovaným psychoterapeutickým programem např. psychoterapeutická odd., denní stacionáře, centra krizové intervence apod.) ve výši min. 0,5 úvazku.
-----------------------------	---

<p style="text-align: center;">Věcné a technické vybavení</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pro teoretickou část vzdělávacího programu standardně vybavená učebna s PC a dataprojektorem a s možností přístupu k internetu, • Modely a simulátory potřebné k výuce praktických dovedností – modely a simulátory k výuce KPR u dospělých a dětí, které signalizují správnost postupu KPR, modely a simulátory k zajišťování dýchacích cest, k zajištění cévních vstupů, aktivizaci pacientů, apod. • Přístup k odborné literatuře, včetně el. databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení), možnosti podpory teoretické výuky pomocí e-learningu (tj. elektronické formy studia, jejíž podstatou je provést studenta vybraným tématem a seznámit jej s látkou určenou k samostudiu s následným vyhodnocením získaných vědomostí např. elektronickým testem a poskytnutím zpětné vazby s objasněním nepřesností). • Pracoviště pro výuku odborné praxe na akreditovaném pracovišti je vybaveno dle platných standardů personálního a přístrojového vybavení. • Akreditovaným pracovištěm na odbornou praxi mohou být psychiatrická oddělení dětského a dospělého věku, pracoviště komunitní psychiatrické péče, psychiatrické nemocnice/léčebny.
<p style="text-align: center;">Organizační a provozní požadavky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pro praktickou část vzdělávacího programu je podmínkou poskytování zdravotních služeb dle příslušného oboru. • Akreditované pracoviště na realizaci vzdělávacího programu musí splňovat požadavky dané platnou legislativou.
<p style="text-align: center;">Bezpečnost a ochrana zdraví</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Součástí teoretické i praktické výuky je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce a požární ochrany včetně ochrany před ionizujícím zářením. • Výuka k bezpečné a zdravé neohrožující práci vychází z požadavků platných právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. • Požadavky jsou doplněny informacemi o rizicích možných ohrožení v souvislosti s vykonáváním praktické výuky, včetně informací vztahujících se k opatřením na ochranu před působením zdrojů rizik.

7 Tabulka modulů

Specializační vzdělávání v oboru				
Všeobecná sestra - Ošetrovatelská péče v psychiatrii				
Kód	Typ	Název	Rozsah	Počet kreditů
ZM	P	Role specialistky/ty v poskytování zdravotních služeb	1 týden T – 40 hodin	20 (á 4 kredity/den)
OM 1	P	Úvod do ošetrovatelské péče v psychiatrii	2 týdny T – 80 hodin	40 (á 4 kredity/den)
	PC	Praktická cvičení	2,5 dne - 20 hod.	10 (á 4 kredity/den)
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném	2,5 dne Pr – 20 hodin	2 (á 1 kredit/den)
OM 2	P	Psychosociální péče	1 týden T – 40 hodin	20 (á 4 kredity/den)
	PC	Praktická cvičení	1,5 dne - 10 hod.	6 (á 4 kredity/den)
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném	1 týden Pr. – 40 hodin	5 (á 1 kredit/den)
OM 3	P	Specializovaná ošetrovatelská péče v psychiatrii	12,5 dnů T – 100 hodin	48 (á 4 kredity/den)
	PC	Praktická cvičení	5 dnů – 40 hod.	20 (á 4 kredity/den)
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném	1 týden Pr. – 40 hodin	5 (á 1 kredit/den)
	P	Odborná praxe v akreditovaném zařízení	2 týdny Pr. AZ – 80 hodin	30 (á 3 kredity/den)
OM 4	P	Komunitní péče	1 týden T – 40 hodin	20 (á 4 kredity/den)
	PC	Praktická cvičení	1,5 dne – 10 hod.	6 (á 4 kredity/den)
	P	Odborná praxe na pracovišti zvoleném nebo určeném (pracoviště poskytující komunitní péči)	1 týden Pr. – 40 hodin	5 (á 1 kredit/den)

			T – teorie Σ 300 hodin C – cvičení Σ 80 hodin Pr. -praxe Σ 140 hodin Pr. – AZ Σ 80 hodin	
			Celkem 600 hodin	237 kreditů

Vysvětlivky: P – povinné, T – teorie, PC – praktická cvičení, Pr – praxe, Pr AZ – praxe na pracovišti akreditovaného zařízení

8 Seznam doporučených zdrojů (povinné a doporučené)

Povinná literatura
PETR, T. a kol. <i>Ošetrovatelství v psychiatrii</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 295 s. ISBN 978-80-247-4236-6.
PĚČ, O., PROBSTOVÁ, V. <i>Psychózy: psychoterapie, rehabilitace a komunitní péče</i> . 1. vydání. Praha: Triton, 2009. 256 s. ISBN 978-80-7387-253-3.
STUHLÍK, Jan. <i>Asertivní komunitní léčba a case management</i> . 1. vydání. Praha: Fokus, 2001.
VÁGNEROVÁ, Marie. <i>Psychopatologie pro pomáhající profese</i> . Vydání čtvrté. Praha: Portál, 2008. 870 s. ISBN 97-80-7367-414-4.
VODÁČKOVÁ, Daniela, et al. <i>Krizová intervence</i> . Praha: Remedium, 2007. 543 s. ISBN 978-80-7367-342-0.

Doporučená literatura
ANTUŠÁK, E., J. VILÁŠEK. <i>Základy teorie krizového managementu</i> . 1. vyd. Praha: Karolinum, 2016. 130 s. ISBN 978-80-246-3443-2.
ARMSTRONG, M. a S. TAYLOR. <i>Řízení lidských zdrojů: moderní pojetí a postupy: 13. vydání</i> . Praha: Grada, 2015. 920 s. ISBN 978-80-247-5258-7.
BÁRTLOVÁ, S., P. SADÍLEK a V. TÓTHOVÁ. <i>Výzkum a ošetrovatelství</i> . 2. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2008. 185 s. ISBN 978-80-7013-467-2.
BARKER, P. <i>Základy dětské psychiatrie</i> . 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 252 s. ISBN 978-80-7254-955-9.
BENEŠ, M. <i>Andragogika</i> . 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.
BÖHM, E. <i>Psychobiografický model péče podle Böhma</i> . 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2015. 207 s. ISBN 978-80-204-3197-4.
SVOBODA, M., E. ČEŠKOVÁ a H. KUČEROVÁ. <i>Psychopatologie a psychiatrie: pro psychology a speciální pedagogy</i> . 3. vyd. Praha: Portál, 2015. 317 s. ISBN 978-80-262-0976-8.
HAŠKOVCOVÁ, H. <i>Lékařská etika</i> . 4. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Galén, 2015. 225 s. ISBN 978-80-7492-204-6.
HÁJEK, Karel. <i>Práce s emocemi pro pomáhající profese</i> . 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-737-346-8.
HAUKE, M. <i>Zvládání problémových situací se seniory: nejen v pečovatelských službách</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 128 s. ISBN 978-80-247-5216-7.
HORT, V. a kol. <i>Dětská a adolescentní psychiatrie</i> . 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 492 s. ISBN 978-80-7367-404-5.
HOSÁK, L. a kol. <i>Psychiatrie a pedopsychiatrie</i> . 1. vyd. Praha: Karolinum, 2015. 647 s. ISBN 978-80-

246-2998-8.
JIRÁK, R. a kol. <i>Demence a jiné poruchy paměti: komunikace a každodenní péče</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 164 s. ISBN 978-80-247-2454-6.
JIRÁK, R. a kol. <i>Gerontopsychiatrie</i> . 1. vyd. Praha: Galén, 2013. 348 s. ISBN 978-80-7262-873-5.
JUŘENÍKOVÁ, P. <i>Zásady edukace v ošetrovatelské praxi</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 77 s. ISBN 978-80-247-2171-2.
KALINA, K. a kol. <i>Klinická adiktologie</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2015. 696 s. ISBN 978-80-247-4331-8.
KRATOCHVÍL, Stanislav. <i>Skupinová psychoterapie v praxi</i> . 1. Praha: Galén, 2009. ISBN 9788072623471
KŘIVOHLAVÝ, J. <i>Sestra a stres: příručka pro duševní pohodu</i> 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 119 s. ISBN 978-80-247-3149-0.
KUBEROVÁ, H. <i>Didaktika ošetrovatelství</i> . 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 246 s. ISBN 978-80-7367-684-1.
KUTNOHORSKÁ, J. <i>Multikulturní ošetrovatelství pro praxi</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 160 s. ISBN 978-80-247-4413-1.
LÁTALOVÁ, K. <i>Agresivita v psychiatrii</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 235 s. ISBN 978-80-247-4454-4.
LEJSEK, J. a kol. <i>První pomoc</i> . 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2013. 271 s. ISBN 978-80-246-2090-9.
LUŽNÝ, J. <i>Gerontopsychiatrie</i> . 1. vyd. Praha: Triton, 2012. 159 s. ISBN 978-80-7387-573-2.
MALÁ, E., P. PAVLOVSKÝ. <i>Psychiatrie: [učebnice pro zdravotní sestry a další pomáhající profese]</i> . 2. vyd. Praha: Portál, 2010. 143 s. ISBN 978-80-7367-723-7.
MATĚJOVSKÁ KUBEŠOVÁ, H. <i>Akutní stavy v geriatrii</i> . 1. vyd. Praha: Galén, 2009. 233 s. ISBN 978-80-7262-620-5.
MATĚJOVSKÁ KUBEŠOVÁ, H. a kol. <i>Vybrané klinické stavy u seniorů: úskalí diagnostiky a terapie</i> . Praha: Mladá fronta, 2015. 215 s. ISBN 978-80-204-3394-7.
MATOUŠEK, O. a kol. <i>Základy sociální práce</i> . 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 309 s. ISBN 978-80-262-0211-0.
MUŽÍK, J. <i>Řízení vzdělávacího procesu: andragogická didaktika</i> . 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 323 s. ISBN 978-80-7357-581-6.
NOVOSAD, L. <i>Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním: základy a předpoklady dobré poradenské praxe</i> . 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 269 s. ISBN 978-80-7367-509-7.
OREL, M. a kol. <i>Psychopatologie: nauka o nemocech duše</i> . 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2016. 338 s. ISBN 978-80-247-5516-8.
PAPEŽOVÁ, H. a kol. <i>Naléhavé stavy v psychiatrii</i> . Praha: Maxdorf, 2014. 490 s. ISBN 978-80-7345-425-8.
PIDRMAN, V. <i>Deprese seniorů</i> . 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Maxdorf, 2010. 56 s. ISBN 978-80-7345-218-6.
PLAMÍNEK, J. <i>Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele</i> . 2. rozš. vyd.

Praha: Grada, 2014. 336 s. ISBN 978-80-247-4806-1.
PRAŠKO, J. a kol. <i>Obecná psychiatrie</i> . 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. 527 s. ISBN 978-80-244-2570-2.
PRAŠKO, J. a kol. <i>Psychiatrie v somatické medicíně</i> . 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2015. 534 s. ISBN 978-80-204-3739-6.
PRAŠKO, J. a K. LÁTALOVÁ. <i>Psychiatrie v primární péči</i> . 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2013. 855 s. ISBN 978-80-204-2798-4.
PROBSTOVÁ, V. a O. PĚČ. <i>Psychiatrie pro sociální pracovníky: vybrané kapitoly</i> . 1. vyd. Praha: Portál, 2014. 246 s. ISBN 978-80-262-0731-3.
PRUDIL, L. <i>Právo pro zdravotnické pracovníky</i> . 2. dopl. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 155 s. ISBN 978-80-7552-507-9.
PRŮCHA, J. <i>Moderní pedagogika</i> . 6. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2017. 483 s. ISBN 978-80-262-1228-7.
RABOCH, J. a kol. <i>Klinická psychiatrie v denní praxi</i> . 1. vyd. Praha: Galén, 2008. 158 s. ISBN 978-80-7262-586-4.
RABOCH, J. a kol. <i>Psychiatrie</i> . 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. 466 s. ISBN 978-80-246-1985-9.
RABOCH, J., P. PAVLOVSKÝ a D. JANOTOVÁ. <i>Psychiatrie: minimum pro praxi</i> . 5. vyd. Praha: Triton, 2012. 239 s. ISBN 978-80-7387-582-4.
RÖHR, H. P. <i>Hraniční porucha osobnosti: vznik poruchy, průběh a možnosti jejího překonání</i> . 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 117 s. ISBN 978-80-262-0311-7.
SEIKKULA, J., ARNKIL, T. E. <i>Otevřené dialogy, Setkávání, sítí klienta v psychosociální péči</i> , 2013, Narativ
VIERS, Karel. <i>Aktivity pro skupinovou psychoterapii</i> . 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978
YALOM, Irvin D. <i>Teorie a praxe skupinové psychoterapie</i> . 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-304-8.
ZACHAROVÁ, E. <i>Komunikace v ošetrovatelské praxi</i> . Praha: Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978
ZLÁMAL, J. a kol. <i>Základy managementu pro posluchače zdravotnických oborů</i> . 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 108 s. ISBN 978-80-7402-157-2.
ZLÁMAL, J. a J. BELLOVÁ. <i>Ekonomika zdravotnictví</i> . 2. upr. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2013. 249 s. ISBN 978-80-7013-551-8.